

11.8.2025

Kunnan harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen vuonna 2025

HAKIJAN TIEDOT

Kunta: Utsjoen kunta

Kunnan yhteyshenkilön tiedot:

- Nimi: Päivi Kontio
- Nimike: Kunnanjohtaja
- Sähköpostiosoite: paivi.kontio@utsjoki.fi
- Puhelinnumero: 040 7447630

HAKEMUKSEN TIEDOT

A. Haettava summa, euroa: 600 000€

B. Mikäli kunta on saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2024, niin sen käyttökohde: Kunta ei ole hakenut harkinnanvaraista vuonna 2024.

C. Yksilöidyt talousvaikeudet, joihin haetaan harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta sekä perustelut, jotka osoittavat em. vaikeudet poikkeuksellisiksi tai tilapäisiksi. Lisäksi yksilöitynä talousvaikutusten ajankohta ja euromääräinen vaikutus kunnan talouteen.

1. Utsjoen kunnan vuoden 2024 tilinpäätös oli 82 000 € alijäämäinen, mutta tulosta paransi 342 463 € kertaluonteinen maksu. Talousarvio 2025 jäi noin 318 012 € alijäämäiseksi. Kunta tilasi kuluvan vuoden alussa FCG Oy:ltä kunnan talustilanneselvityksen ja talouden painelaskelmat, joilla arvioitiin kunnan talouden kehitystä vuoteen 2030 saakka. Laskelmien perusteella kunnan talousarviot tulevat olemaan vuodesta 2025 selvästi alijäämäisiä: 2026 alijäämään kertyy noin 580 000 € ja 2027 yli 900 000 €.

2. Kunta on ollut äkillisen rakennemuutoksen kunta vuodesta 2021 alkaen, mikä johtuu Atlantin lohen kalastuskiellosta. Vaikka kunta on pyrkinyt tekemään erilaisia toimenpiteitä, jotta myös tulovirtaa saataisiin kuntaan, ei tämä ole riittänyt kääntämään kunnan taloutta terveempään suuntaan, vaan merkittävä lainakanta, verotulojen muutokset sekä valtionosuusjärjestelmän muutokset ovat painaneet kunnan taloutta negatiiviseen suuntaan. Utsjoen velkataakka johtuu pitkälti uusien monitoimitalojen rakentamisesta. Tämä investointi oli välttämätön, koska kunnan alueen koulut olivat erittäin huonossa kunnossa. Investointi tehtiin tilanteessa, missä tulevaisuuden näkymät olivat huomattavasti valoisammat kuin nyt.
3. Utsjoen kunnasta on yli 90 % valtion maata, josta 80 % suojeltu eri suojeluastein. Kunnan pinta-alasta on valtaosa erämaa-alueita, joiden hyödyntäminen esimerkiksi matkailukäyttöön on haastavaa. Toimiminen saamelaisen kotiseutualueella asettaa omat reunaehdonsa ja saamelaiskäräjälain voimaantulo lisää neuvotteluvälvoitteen kautta kunnan hallinnollista taakkaa, minkä hintalappua on vaikea arvioida tässä vaiheessa, mutta selvää on, että kustannukset lisääntyvät.
4. Sivistystoimen kulujen nousu on ollut yksi merkittävä kunnan talouteen vaikuttava tekijä. Utsjoen kunta on kaksikielinen saamelaisenemmistöinen kunta. Varhaiskasvatukseen suunnattu saamenkielenopetuksen tuki on pienentynyt kahdessa vuodessa n. 35 %. Tällä hetkellä laskentavan muutoksen takia vähennys tukiin on vuositasolla noin 60 000 €. Tämän lisäksi oppilasryhmät ovat niin pieniä, että saamenkielen opetuksen tukeen vaadittu kolmen oppilaan ryhmäkoko ei toteudu kaikilla vuosiluokilla. Kuitenkin saamenkielilain ja saamelaisen kotiseutualueella toimimisen vuoksi opetusta on järjestettävä pohjoissaamenkielellä ja suomeksi.
5. Hyvinvointialueuudistus ja sen myötä soteikiinteistöjen yhtiöittämisvelvollisuus painaa kunnan taloutta negatiiviseksi, koska vuokratulot siirtyvät perustettavan yhtiön tuloksi. Tämän lisäksi hyvinvointialueuudistuksessa kuntaan on tullut lisäkuluja muun muassa erilaisten ennalta ehkäisevien palveluiden järjestämisen näkökulmasta, jotka siis jäivät kuntien vastuulle.
6. Utsjoen kunnan ulkopuolelle on sijoitettu lapsia, joista kunnalle aiheutuneet kustannukset olivat vuonna 2024 reilu 77 t€. Viime vuodesta tähän on tulossa lisäystä n. 40 t€. Nämä ovat kuluja, joihin ei ole ollut mahdollista vaikuttaa, koska kunnat vastaavat kunnan rajojen ulkopuolelle sijoitettujen oppilaiden kustannuksista.

D. Mikäli kunta on hakenut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2024, niin perustelut miksi kunta hakee korotusta peräkkäisinä vuosina.

Kunta ei ole hakenut harkinnanvaraista vuonna 2024.

E. Kunnan omat toimenpiteet poikkeuksellisen tai tilapäisen taloudellisen tilan korjaamiseksi (tulojen lisäykset ja menojen vähennykset, omaisuusjärjestelyt jne.)

1. Toteutetut toimenpiteet

Utsjoen kunnassa on käyty muutosneuvottelut keväällä 2025, joissa haettiin yli 600 000 € säästöjä. Tämän lisäksi kunnassa on ollut hankinta/rekrytointikielto maaliskuusta 2025 alkaen. Hankeohjelma (Liite 1), kuvaa kunnassa tehtyjä toimenpiteitä koskien reagoimista äkillisen rakennemuutoksen esille tuomiin haasteisiin. Utsjoki hakeutui äkillisen rakennemuutoksen kunnaksi keväällä 2021. Syynä tähän oli valtion asettama Tenojoen lohenkalastuskielto.

Kunnan jatkuvana ongelmana on asuntopula, jonka ratkaisemiseksi kunnan omat varat eivät riitä. Asuntopula vaikuttaa merkittävästi kunnan elinvoiman heikkenemiseen. Kunnassa on useita kiinteistöjä, joiden kohdalla ollaan laatimassa kiinteistöstrategiaa. Nämä kiinteistöt ovat pääasiassa vanhoja koulu/sote/poliisirakennuksia, joiden käyttö nykypäivänä ei ole mahdollista. Myös kuntakonsernin vuokrataloyhtiön Ringinvatron Oy:n kiinteistöissä on merkittävä korjausvelka. Vuokrataloyhtiön velat kunnan taseessa ovat 1,3 M€. Yhtiölle on myönnetty lyhennysvapaa 1.1.2022 alkaen ja lyhennysvapaa päättyi 30.6.2025.

2. Tulossa olevat ja päätetyt toimenpiteet

Utsjoen kunta on lähtenyt toteuttamaan kevään 2025 muutosneuvottelujen sopeuttamisohjelmaa vuoden 2026 talousarvion laadinnan yhteydessä. Kunnanhallitus on hyväksynyt muutosneuvottelujen sopeuttamistoimenpiteet osana vuoden 2026 talousarvion laadintaa ja valtuusto tulee käsittelemään tämän TA2026 käsittelyn yhteydessä.

F. Muut huomiot ja lisätiedot:

- ainoa saamelaisenemmistöinen kunta, palvelut kahdella kielellä
- asukasluku 1137
- veroprosentti v. 2025 8,4 %
- työttömyysaste 10,1 %
- verotulot 2,8 ME (2024)
- valtionosuudet 3,4 ME (2024)
- toimintatuotot 2,8 ME (2024)
- tilikauden 2024 tulos -82 t€
- pitkäaikaista lainaa 9,6 ME

Utsjoella 23.9.2025

Päivi Kontio, kunnanjohtaja

Liitteet:

- 1 Hankeohjelma
- 2 Sopeuttamisohjelma
- 3 Painelaskelma